

Mariestads kommun

Rektorn vid Högelidsskolan 7-9

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Högelidsskolan 7-9
i Mariestads kommun

Tillsyn i Högelidsskolan 7-9

Skolinspektionen genomför tillsyn i Mariestads kommun under vårterminen 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Högelidsskolan 7-9 besöktes av Skolinspektionen den 30 januari och den 20 februari 2013.

Fakta om skolan

Högelidsskolan 7-9 är belägen i de östra stadsdelarna av Mariestad. Skolans lokaler är till stora delar tillbyggda och nyrenoverade. Skolenheten delar lokaler med Högelidsskolan F-6 och grundsärskolan. I lokalerna finns också två kommunövergripande särskilda undervisningsgrupper. Nyss nämnda verksamheter avhandlas i separata beslut, då rektor för Högelidsskolan 7-9 inte ansvarar för dessa. Vid Högelidsskolan 7-9 finns vid tillfället för tillsynen cirka 250 elever. Skolan ingår i det Östra skolområdet och eleverna kommer främst från tidigare skolgång vid Högelidsskolan F-6, Hasslerörs skola, Lyrestads skola, Grangärdets skola och Ullervads skola. Elever och lärare är organiserade i tre arbetslag, ett för respektive årskurs.

Offentlig statistik visar att 81 procent av eleverna lämnade skolan med betyg i samtliga ämnen läsåret 2011/12 att jämföra med riket där motsvarande siffra var 77 procent. Vidare visar statistiken att 95 procent av eleverna vid Högelidsskolan 7-9 var läsåret 2011/12 behöriga till yrkesförberedande program vid gymnasieskolan och att 91 procent var behöriga till högskoleförberedande program, vilket är högre än riksgenomsnittet. Det genomsnittliga meritvärdet för elever vid Högelidsskolan 7-9 var samma läsår 201 poäng, att jämföra med 211 för riket (samtliga huvudmän). Statistiken visar att det 2012 var stor skillnad på flickors (215) och pojkars (187) genomsnittliga meritvärde.

Helhetsbedömning

Skolinspektionen bedömer att Högelidsskolan 7-9 har omfattande brister som måste åtgärdas för att alla elever ska få den utbildning de har rätt till. Tillsynen visar att skolenhetens rektor är väl medveten om skolans utvecklingsbehov och har påbörjat en rad processer i syfte att verksamheten ska leva upp till kraven i skollagen och läroplanen. Huvudmannen måste nu säkerställa att rektor ges förutsättningar att driva och genomföra de omfattande förändringar av verksamheten som måste till för att garantera elevernas rätt till en likvärdig utbildning. Det finns exempelvis elever vid Högelidsskolan 7-9 som inte får sitt stödbehov tillgodosett. Skolinspektionen konstaterar också att de finns stora brister

i skolans arbete med att identifiera och utreda elevers stödbehov. Vidare finns det brister i den dokumentation som upprättas för arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Detta bedömer Skolinspektionen som allvarligt.

Inom ramen för individanpassning av utbildningen ska skolan ge de elever som lätt når kunskapskraven ledning och stimulans att nå längre i sin kunskapsutveckling. Vid Högelidsskolan 7-9 är andelen elever behöriga till studier vid yrkes- eller högskoleförberedande program högre än riksgenomsnittet. Trots det är elevernas genomsnittliga meritvärde betydligt lägre än riksgenomsnittet. Detta tyder på att färre elever vid Högelidsskolan 7-9 når de högre betygsstegen, vilket kan bero på att eleverna inte ges utmaningar att utvecklas så långt som möjligt i alla ämnen. I arbetet med att öka måluppfyllelsen måste skolan göra analyser av sina resultat i syfte att identifiera framgångsfaktorer och utvecklingsområden. Skolans rektor har tillsammans med personalen påbörjat arbetet med att analysera elevernas kunskapsresultat, vilket är en viktig grund för att kunna bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. Detta arbete är dock nyligen påbörjat och behöver vidareutvecklas. Vid tillsynstillfället kunde inte Skolinspektionen ta del av någon dokumentation som visar hur analyser av måluppfyllelsen resulterat i åtgärder för att utveckla verksamheten.

Det systematiska kvalitetsarbetet ska också omfatta resultaten av verksamhetens värdegrundsarbete. Vid tillsynstillfället bedrivs vid skolenheten inget gemensamt, målinriktat värdegrundsarbete. Den årliga planen mot kränkande behandling lever inte upp till kraven i skollagen och det saknas, vid Högelidsskolan 7-9, exempelvis rutiner för hur skolan ska arbeta om en elev känner sig kränkt av en vuxen. Detta måste rättas till och skolan måste ta reda på och utreda orsakerna till att elever, i den enkät Skolinspektionen genomfört, uttrycker att de inte anser att de vuxna agerar för att stoppa och förhindra kränkningar. I en skolas värdegrundsuppdrag ingår, förutom arbetet med att förebygga, förhindra och åtgärda kränkande behandling, också att utbildningen ska syfta till att fostra aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Eleverna måste därför tränas i att tänka kritiskt och kunna göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Skolinspektionen konstaterar att detta arbete måste utvecklas vid Högelidsskolan 7-9. Likaså måste elevernas inflytande över utbildningen öka.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden nödvändiga för huvudmannen att åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Mariestads kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 30 augusti 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Lärarna ska anpassa undervisningen efter elevers behov och förutsättningar.
- Lärarna ska ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås den ledning och stimulans de behöver för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Enligt skollagen ska utbildningen främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Vidare anger skollagen att utbildningen ska ta hänsyn till elevers olika behov och ge stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Vid intervjuer med elever vid Högelidsskolan 7-9 framkommer att eleverna anser att det varierar mellan olika ämnen beträffande huruvida undervisningen är anpassad utifrån deras individuella behov. Enligt några av eleverna ser undervisningen i vissa ämnen likadan ut för alla elever i deras klass, trots att det finns elever som har exempelvis läs- och skrivsvårigheter. Vidare berättar eleverna att de läxor som ges oftast ser likadana ut för alla och att läxorna inte anpassas efter elevernas förmåga. Några elever berättar att läraren i ett ämne talat med dem om olika lärstilar och förklarat att det är individuellt hur en person bäst lär sig och att detta påverkar hur de arbetar i det ämnet, men att andra lärare inte tagit hänsyn till det. Någon av eleverna säger att det måste vara svårt för lärarna att individanpassa när de inte kan namnen på alla elever. Vidare säger några av eleverna att de upplever att lektionerna är planerade utifrån klassnivå, snarare än utifrån elevernas olika behov. Enligt personal från skolans elevhälsa finns det en skillnad mellan lärares förmåga att se individen istället för klassen som helhet. Vidare framkommer vid intervju med elevhälsan att det inte pågår något arbete på skolnivå för att förändra lärarnas förhåll-

ningssätt och arbete med individanpassning. Enligt elevhälsan bedrivs ett förbättringsarbete kring individanpassning genom elevhälsans arbete. När elevhälsan ser att en elev inte klarar ett material försöker man få läraren att ändra sig. Det förekommer enligt elevhälsan dock att vissa elever får gå ut ur klassrummet, och få delar av sin utbildning av andra pedagoger, för att läraren behöver det. Vidare säger personal i elevhälsan att det finns exempel på lärare som ger alla elever samma textmassa, vilket leder till att de elever som har svårt med läsning får det jobbigt och elevhälsan menar att dessa elever skulle klara sig mycket bättre om de fick ta till sig kunskapen på ett annat sätt. Vid intervju med lärare vid skolan framkommer att lärarna anser att de på olika sätt individanpassar sin undervisning utifrån elevernas behov. Enligt skolans rektor finns det en variation mellan olika lärare i förmågan att anpassa undervisningen utifrån elevernas behov och förutsättningar. Vidare säger rektor att individanpassningen är ett utvecklingsområde för skolan.

Offentlig statistik visar att andelen elever vid Högelidsskolan 7-9 som är behöriga till yrkes- eller högskoleförberedande program vid gymnasieskolan är högre än riksgenomsnittet. Dock är det genomsnittliga meritvärdet betydligt lägre för elever vid Högelidsskolan 7-9 än snittet i riket. Vid intervjuer med elever framkommer att de anser att det i vissa ämnen är svårt att veta vad som krävs för att nå de högre betygsstegen. De säger att vissa lärare är duktiga på att förklara detta och hjälper till med uppgifter som ger utmaningar men i flera ämnen är det enligt eleverna omöjligt att veta vad som krävs för att nå längre i sin kunskapsutveckling och svårt att veta vad de ska göra för att få ett högre betyg. Vid intervju med lärare framkommer att de anser att mycket tid går åt till att hjälpa de elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och att det kan vara svårt att hinna ge alla elever utmaningar. Någon av lärarna anser att de elever som är intresserade av utmaningar får det om de själva visar intresse. Enligt skolans rektor har de arbetat mycket med formativ bedömning för att bli bättre på att tydliggöra för eleverna hur deras kunskapsutveckling ser ut. Rektor säger dock att detta arbete måste fortsätta och att skolan behöver bli bättre på att utmana alla elever.

Av utredningen framgår att undervisningen vid Högelidsskolan 7-9 inte i tillräcklig utsträckning anpassas efter elevernas behov och förutsättningar. Vidare ges de elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås i skolan inte alltid den ledning och stimulans de behöver för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

1 kap. 4 § skollagen och 3 kap. 3 § skollagen

Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Lgr 11 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, riktlinjer

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Undervisning ska ge eleverna möjlighet att utveckla förmågan att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter.
- Utformningen av inflytandet ska anges i planeringen av verksamheten och Högelidsskolan 7-9 ska ha en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad.
- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt läroplanen är skolans mål att varje elev kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter. Enligt skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Av skollagen framgår att den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med den planering av verksamheten som föreskrivs i skollagen om kvalitetsarbete på enhetsnivå. Enligt läroplanen ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar. Enligt läroplanen har rektor ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Den enkät som Skolinspektionen genomfört inför tillsynen visar att eleverna vid Högelidsskolan 7-9 generellt skattar sin utbildning lägre än övriga elever i samma åldersgrupp. Ett av de frågeområden som får lägst värde är "Grundläggande värden i undervisningen". Eleverna får i enkäten förhålla sig till olika påståenden som exempelvis "I min skola pratar vi om mänskliga rättigheter", "I min skola pratar vi om jämställdhet mellan könen" och "I min skola får jag

öva på att göra etiska ställningstaganden". Det vanligaste svaret, från elever vid Högelidsskolan 7-9, på dessa påståenden är att det "Stämmer ganska dåligt". Vid elevintervjuer uppger elever att de sällan diskuterar jämställdhetsfrågor eller pratar om olikheter i form av till exempel etnisk bakgrund eller sexuell läggning. Vidare säger eleverna att de väldigt sällan får möjlighet att ta ställning i olika etiska frågeställningar eller öva sig i att uttrycka sina åsikter. Någon av eleverna säger "att uttrycka åsikter är inte prioriterat, det ska vara tyst i klassrummet". Vid intervjuer med lärare framkommer att eleverna framför allt i ämnet samhällskunskap får öva sin förmåga att göra etiska ställningstaganden. Enligt rektor finns det inget uttalat gemensamt arbete kring dessa frågor vid skolan.

Vid intervjuer uppger elever att möjligheten till inflytande över undervisningen är liten och att det varierar mellan olika lärare huruvida eleverna ges inflytande. Elever berättar att de kan välja redovisningsform, men innehållet i undervisningen och hur de ska arbeta är oftast bestämt av läraren. Vid en av intervjuerna säger elever att det inte är någon idé att komma med förslag till hur man ska nå kunskapskraven eftersom läraren inte tar det på allvar. Av Skolinspektionens enkät framgår att eleverna inte anser att de har så mycket inflytande över utbildningen. Vid intervju med lärare framkommer att skolan inte har någon gemensam planering eller utgångspunkt för arbetet med elevinflytande. Någon av lärarna tycker det vore intressant att få ta del av statistik som visar ifall skolor som arbetar med elevinflytande når bättre resultat än andra. En annan lärare säger att det är svårt att veta vilken grad av inflytande eleverna ska ges. Enligt skolans rektor är det troligtvis så att elevernas möjlighet till inflytande beror på vilken lärare det är som undervisar.

Av utredningen framgår att eleverna vid Högelidsskolan 7-9 inte i tillräcklig utsträckning ges möjlighet att utveckla förmågan att göra och uttrycka etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter. Denna förmåga är en av komponenterna i skolans värdegrundsuppdrag. Vidare framgår av utredningen att utformningen av inflytandet inte anges i planeringen av verksamheten. Det finns heller inget pågående arbete som säkerställer att eleverna ges ökat inflytande utifrån ålder och mognad. Alla elever har inte ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

1 kap. 4 § första stycket och 10 §, samt 4 kap. 9 § och 14 § första stycket skollagen

Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.1. Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero

Bedömning

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Vid skolenheten ska åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling genomföras.
- Skolenheten ska ha rutiner för att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn.
- Skolenheten ska ha rutiner för hur signaler om kränkande behandling ska rapporteras till huvudmannen.
- Det ska för skolenheten finnas en plan mot kränkande behandling som anger dels konkreta åtgärder som skolenheten och varje särskild verksamhet avser att påbörja och genomföra under det kommande året utifrån en aktuell kartläggning, dels en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts.

Motivering

Enligt skollagen ska huvudmannen att se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska också innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Vidare ska det enligt skollagen inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. En lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Av intervjuer med elever framkommer att de anser att det finns elever vid skolan som är utsatta för kränkande behandling. Vidare säger elever att de inte kan se om lärarna arbetar för att få stopp på kränkningarna. Det finns enligt eleverna situationer då elever "på skoj" kallar varandra för bögar och hora och enligt

eleverna bedrivs det inget arbete vid skolan där denna typ av språkbruk diskuteras. Det är enligt eleverna inte vanligt att de i klasserna pratar om exempelvis kränkningar och mobbning. Vidare säger elever vid intervjuer att det finns lärare som elever uppfattar uppträder olämpligt och som kränker elever. Ett exempel som elever ger är att lärare skrivit saker i elevers individuella utvecklingsplaner som känts kränkande. Vidare säger elever att de tycker det finns lärare med dålig attityd. Elever ger exempel på att de vänt sig till sin klassföreståndare när det funnits en lärare som de inte varit nöjda med, men att de upplever att klassföreståndaren inte tagit det seriöst utan istället svarat "nej, men den läraren är så snäll så". I Skolinspektionens enkät finns påståendet "De vuxna på skolan reagerar om de får reda på att en elev blivit kränkt" och 32 procent av de elever som fyllt i enkäten svarar att det "Stämmer ganska dåligt" eller "Stämmer inte alls". Vid intervju med lärare framkommer att de anser att det behöver bedrivas ett gemensamt utvecklingsarbete kring värdegrundsfrågor vid skolan. Vidare säger lärare att de har behov av att upprätta en ny plan mot kränkande behandling. Vidare framkommer vid intervju med lärare att det finns olika uppfattningar beträffande hur de ska agera vid befarade kränkningar. Någon av lärarna säger att frågor om kränkande behandling i första hand ska hanteras inom arbetslaget, någon annan säger att det finns en rutin för att anmäla kränkningar till elevhälsan. En av lärarna vid intervjun säger att de borde bli bättre på att upptäcka kränkningar från lärare mot elev. Enligt rektor förekommer det att elever utsätts för kränkande behandling vid skolan, både av andra elever och av vuxna. Vidare säger rektor att hon agerar då information om befarade kränkningar når rektor, dock framkommer att rektor inte får kännedom om alla händelser vid skolan. Enligt rektor rapporteras ärenden rörande kränkningar ibland till nämnden, dock saknas enligt rektor en tydlig rutin som säkerställer att så sker.

Skolinspektionen har tagit del av dokumentet "Plan mot kränkande behandling". Under rubriken "Skolans förebyggande arbete" finns en uppräkningslista av åtgärder som presenterar hur personalen avser att arbeta för att undvika att kränkande behandling uppstår. De exempel på åtgärder som framgår i planen är av generell karaktär, eftersom det inte framgår om åtgärderna tar sin utgångspunkt från resultatet av en kartläggning av vilka behov av insatser som finns i skolans förebyggande arbete. Det framgår inte heller vilka åtgärder i planen som ska påbörjas eller genomföras under det kommande året. Vidare saknas i planen en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder har genomförts. I skolans plan mot kränkande behandling finns rutiner för hur personalen ska agera vid befarade kränkningar. I dessa rutiner framgår inte att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn.

Av utredningen framgår att det vid Högelidsskolan 7-9 inte genomförs tillräckliga åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Skolans plan mot kränkande behandling saknar en redogörelse för vilka konkreta åtgärder, utifrån en kartläggning av behoven, som ska påbörjas eller genomföras under året för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Vidare saknas i planen en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts. Utredningen visar också att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling inte alltid anmäler detta till rektorn, vilket fått till följd att signaler om kränkande behandling inte alltid rapporteras till huvudmannen. Sammantaget visar utredningen att det vid Högelidsskolan 7-9 inte bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

6 kap. 6-8 och 10 §§ skollagen

Särskilt stöd**Bedömning**

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller att eleven har andra svårigheter i sin situation på skolan eller fritidshemmet ska anmäla det till rektor.
- Rektor ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds.
- Vid utredning ska samråd ske med elevhälsan.
- Rektor ska se till att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.
- Eleverna ska få det särskilda stöd i skolan som de har behov av.

Motivering

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta enligt skollagen anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska

utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

I samband med tillsynsbesöket vid Högelidsskolan 7-9 har Skolinspektionen begärt in all dokumentation som finns kring de elever i årskurs 7 som fick betyget F i något ämne vid höstterminens slut, läsåret 2012/13. Av dokumentstudier och intervjuer med elevhälsan framkommer att det saknas dokumentation kring flera av dessa elever. Några av eleverna har elevhälsan inte fått signaler om från undervisande lärare trots att eleverna inte nådde de kunskapskrav som minst ska uppnås. Flera av eleverna med betyget F saknar åtgärdsprogram. De åtgärdsprogram som finns berör i första hand ämnena engelska, matematik och svenska. Trots att flera elever fått betyget F i exempelvis något eller några av de samhällsorienterande ämnena finns inga åtgärdsprogram som visar hur skolan avser att ge eleverna det stöd de behöver för att nå kunskapskraven i dessa ämnen. Flera av de åtgärdsprogram Skolinspektionen tagit del av är upprättade efter det att eleven fått betyget F. Det saknas för flera av dessa elever dokumentation som visar att lärare, i god tid innan betygsättningen, uppmärksammat eleven och dess vårdnadshavare om att eleven kan befaras inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. I en av klasserna med elever i årskurs 7 finns sammanlagt 6 elever med betyget F i ett eller flera ämnen, dock har ingen av dessa elever ett åtgärdsprogram och det finns ingen dokumentation som visar att elevernas eventuella stödbehov utretts. Enligt rektor har rektor, elevhälsan och lärarna under höstterminen tillsammans gått igenom vilka elever som var i behov av åtgärdsprogram och vilka elever som skulle klara målen inom undervisningens ram. Vidare säger rektor att det var först efter betygsättningen, när rektor och elevhälsan gjorde en uppföljning av åtgärdsprogrammen för alla årskurser som de upptäckte att alla elever som var i behov av ett åtgärdsprogram inte fått detta.

I de åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av framgår inte alltid vilka elevens behov är och det är svårt att bedöma om de åtgärder som beslutats om är relevanta. Exempel på åtgärder som presenteras i åtgärdsprogrammen är anpassad studiegång och extra stöd vid tre tillfällen per vecka. Det framgår inte i åtgärdsprogrammen hur undervisningen konkret ska anpassas efter elevens behov. I åtgärdsprogrammen framgår inte heller hur uppföljning och utvärdering av huruvida de insatta åtgärderna ger önskad effekt ska gå till. Vid intervju framkommer att skolans rektor inte är nöjd med åtgärdsprogrammen. Rektor säger att det finns brister i åtgärdsprogrammen, men framhåller att arbetet med en ny mall gör att de är på väg att bli bättre.

Vid tillsynen ser Skolinspektionen exempel på att elever ges särskilt stöd av personal som saknar utbildning för ändamålet. Enligt skolans rektor handlar det i dessa fall om temporära lösningar då akuta behov uppstår.

Av utredningen framgår att särskilt stöd inte ges i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till. Då rektor inte får kännedom om alla elever som kan befaras att inte nå minst kunskapskraven för respektive ämne kan rektor inte se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds. Därmed kan inte heller samråd ske med elevhälsan. Vidare visar tillsynen att rektor inte ser till att skolans åtgärdsprogram anger vilka behoven är, hur de konkret ska tillgodoses och hur de ska följas upp och utvärderas vilket äventyrar elevernas rätt att få det särskilda stöd som de har behov av. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 8-9 och 11§ skollagen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Eleverna ska informeras om grunderna för betygssättningen.
- Omdömena i de skriftliga individuella utvecklingsplanerna ska avse elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven.
- I de individuella utvecklingsplanerna ska framgå vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna informeras om grunderna för betygssättningen. Enligt skollagen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Av intervjuer med elever vid Högelidsskolan 7-9 framkommer att eleverna uppfattar att det varierar i vilken utsträckning lärarna redogör för betygssättningen. I vissa ämnen säger sig eleverna veta vad som krävs för ett visst betyg och beskriver hur lärare är tydliga med att beskriva för eleverna hur bedömningen går till. I andra ämnen säger elever att betyget alltid kommer som en överraskning och att eleverna inte får någon betygsinformation i förväg. Några elever säger att de tycker det är konstigt att lärarna gör så olika och att de tror det beror på att lärarna kanske inte samarbetar med varandra. Vid intervju ger lärare exempel på att de börjar varje moment med att visa betygskriterier. Nå-

gon lärare säger att han istället för att visa samtliga betygskriterier går igenom de förmågorna som anges i kursplanerna och att det då blir tydligare för eleverna vad de ska kunna. Enligt skolans rektor har det gjorts en stor kompetenssatsning på betyg och bedömning som inneburit att lärare har fått göra reflektioner kring sina bedömningar. Enligt rektor har detta startat processer i lärarlaget kring hur bedömning och betygsättning ska gå till. Vidare framkommer att rektor är medveten om att olika lärare är olika tydliga mot eleverna beträffande grunderna för betygsättningen.

Skolinspektionen har i samband med tillsynen tagit del av några exempel på individuella utvecklingsplaner (IUP) med skriftliga omdömen. I några exempel på skriftliga omdömena är elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven inte tydlig. Exempelvis består det skriftliga omdömet i ett av ämnen endast av en uppräkningslista av de moment som genomförts. Hur det gått för den enskilde eleven sammanfattas under rubriken Resultat på läxförhör på följande sätt: "Svaga resultat på läxförhör". I andra exempel på omdömen redovisas resultat vid tester som genomförts, utan att det framgår vilka kunskapskrav som testet berört. Det framgår inte i de individuella utvecklingsplanerna vilka insatser som behövs av skolan för att eleven ska nå kunskapskraven och utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Ansvar för elevens utveckling läggs istället i hög grad på eleverna. I ett av de exempel på individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen tagit del av framgår exempelvis att en elev behöver "Vara fokuserad på lektionerna och arbeta ordentligt med läxorna". Dock framgår inte hur skolan avser att stödja elevens fortsatta utveckling. I en annan individuell utvecklingsplan framgår att eleven ska "Bli förhörd på glosor av mamma och pappa, träna gångertabellen och läsa mer böcker", medan skolans insatser saknas. Vid intervju säger rektor att de skriftliga omdömena behöver förbättras och att de jobbar mycket med att bli bra på formativ bedömning.

Av utredningen framgår att eleverna inte i alla ämnen i tillräcklig utsträckning informeras om grunderna för betygsättningen. Vidare visar utredningen att de skriftliga omdömen inte ger en bild av elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i alla ämnen som eleverna får undervisning i, samt att det i de individuella utvecklingsplanerna inte alltid framgår vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 15 §, 10 kap. 13 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.
- Rektor ska ansvara för att kvalitetsarbetet är dokumenterat.

Motivering

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Läroplanen anger att rektorn har ett övergripande ansvar för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Enligt skollagen ska rektorn ansvara för att ett systematiskt kvalitetsarbete genomförs vid enheten. Kvalitetsarbetet ska bestå av planering, uppföljning och utveckling av verksamheten och ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska enligt skollagen vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Av intervjuer med lärare framkommer att det pågår ett arbete med att analysera elevernas kunskapsresultat vid skolan. Vidare framkommer att detta arbete handlar om att följa upp elevernas utveckling på individnivå och sedan göra sammanställningar på grupp- och årskursnivå. Enligt personalen varierar resultaten mycket från år till år beroende på att elevernas styrka varierar mellan åren. Vid intervjun säger någon av lärarna att det i analysen "inte framkommit några oförklarliga F", eleverna som fått F har enligt läraren en diagnos. Lärarna säger att kommunen borde sätta in resurser tidigt, redan i förskolan så att resultaten kunde förbättras och ger vid tillsynstillfället inga exempel på hur de själva förändrat sitt arbete i syfte att förbättra elevernas måluppfyllelse. Enligt skolans rektor fokuserar det systematiska kvalitetsarbetet nu på kunskapsresultaten. Rektor har infört så kallade klasskonferenser där rektor och lärarna går igenom de elever som fått betyget F i något ämne, i syfte att få kunskap om varför eleven inte nått kunskapskraven som minst ska uppnås. Vidare säger rektor att en utveckling av det systematiska kvalitetsarbetet är att utifrån analyser av kunskapsresultaten framöver vidta åtgärder i det fortsatta arbetet. Enligt rektor finns det inget systematiskt kvalitetsarbete avseende värdegrundslaterade frågor. Vidare säger rektor att skolan är i ett uppstartskede vad gäller kvalitetsarbetet och beskriver att de är på gång att titta på olika processer i ar-

betet som har påverkan på verksamhetens måluppfyllelse. Enligt rektor lämnar skolan resultat från de nationella ämnesproven till huvudmannen.

Dokumentstudier visar att det finns en plan för hur verksamheten ska arbeta med att analysera elevernas kunskapsresultat. Dock finns vid tillsynstillfället ingen dokumentation som visar hur skolan utifrån genomförda analyser vidtagit åtgärder i syfte att öka måluppfyllelsen. Beträffande skolans värdegrundsarbete finns som tidigare framgått i detta beslut en årlig plan mot kränkande behandling. Upprättandet av denna plan visar exempel på hur grunden för ett systematiskt kvalitetsarbete brustit, då en kartläggning av verksamhetens behov inte legat till grund för de förslag på åtgärder som planerats i det fortsatta värdegrundsarbetet. På samma sätt visar tillsynen att skolan brister i andra, för elevernas måluppfyllelse, centrala processer. Exempelvis utvärderas inte de insatser som görs i arbetet med elever i behov av särskilt stöd i tillräcklig utsträckning.

Av utredningen framgår att rektor inte tar tillräckligt ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Högelidsskolan 7-9 analyserar inte kunskaps- och värdegrundsresultaten i tillräcklig omfattning så att adekvata åtgärder i syfte att öka måluppfyllelsen kan sättas in. Således saknas ett dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

4 kap. 4-7 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning.

- Skolan ska erbjuda eleverna språkval i enlighet med författningarna.
- Säkerställ att det för eleverna finns elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och att tillgången organiseras så att elevhälsan ges förutsättningar att uppfylla funktionen att dels vara förebyggande och hälsofrämjande, dels stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering

Enligt skollagen ska det finnas språkval. Av skolförordningen framgår att en elev får i stället för franska, spanska eller tyska välja något av följande språk

som språkval: 1. det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i, 2. svenska eller svenska som andraspråk under förutsättning att eleven i övrigt får undervisning i svenska eller svenska som andraspråk, 3. engelska eller 4. teckenspråk. Enligt skollagen ska elevhälsan omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

På Högelidsskolan 7-9 erbjuds eleverna att läsa franska, spanska och tyska som språkval. Därutöver kan man läsa svenska och engelska. Svenska och engelska ges inom ramen för det som skolan kallar för språkmixen. Vid intervju med elever och lärare framkommer att språkmixen även används som tid för läxläsning och studier inför prov i olika ämnen. Enligt rektor är det sagt att språkmixen ska vara en blandning av ämnena engelska och svenska.

Av intervjuer med elevhälsan framgår att den skolkurator som finns i skolområdet Öster har ansvar för mer än 1 000 elever och att uppdraget i första hand är inriktat mot elever i årskurserna 7-9. Kurator uppger vid intervjuer att det med tanke på antalet elever inte finns något utrymme att arbeta förebyggande. Vidare framkommer vid intervjuer med elevhälsan att psykolog inte ingår i elevhälsoteamets ordinarie möten, men att det går att efterfråga psykolog i samband med vissa utredningar. Dokumentstudier och intervjuer med elevhälsan och rektor visar att elevhälsan inte har något tydligt uppdrag från rektor kring det förebyggande och hälsofrämjande arbetet.

Av utredningen framgår att huvudmannen inte erbjuder eleverna språkval i enlighet med skollagens intentioner i och med att tiden används för läxläsning och träning inför prov i andra ämnen. Vidare framgår av utredningen att elever vid Högelidsskolan 7-9 inte har tillgång till en samlad elevhälsa, d.v.s. medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska kompetenser, som i samarbete med lärarna arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot målen. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

10 kap. 4 § skollagen och 9 kap. 6 skolförordningen

2 kap. 25 § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråd Erik Bergeå och jurist Susanna Åhgren deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Gbg Magnus Haglund
Enhetschef

Mats Aronsson
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet redovisas i ett eget sammanfattande beslut. Fritidshem vid grundskolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den aktuella grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka

åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).